

Pelgrimsroutes

- Claercamppad
- Jabikspaad
- Bonifatius Kloosterpad
- Sint Odulphuspad

KERKEN, REFUGIO,S EN PELGRIMSRUTES

- Jabikspaad Fryslân: www.jabikspaad.nl
- Odulphuspad: www.odulphuspad.nl
- Alde Fryske Tsjerken: www.aldefryskestsjerken.nl
- Bonifatius Kloosterpad: www.bonifatiuskloosterpad.nl
- Claercamppad: www.kloosterclaercamp.nl
- Santiago aan het Wad: www.santiagoaanhewad.nl

WANDELROUTES EN ORGANISATIES IN FRIESLAND:

- Wandelnet en Waddenwandelen: www.wandelnet.nl
- Marrekrite wandelnetwerk Friesland: www.marrekrite.nl
- Fryske Gea: www.fryskegea.nl
- Waddengebied: www.visitwadden.nl
- Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl
- TeVoet: www.tevoet.nl

VOOR JE OP PAD GAAT

- Friesland: www.friesland.nl
- Noord-West Friesland: www.oudezee.nl
- Waddengebied: www.visitwadden.nl
- Noord-Oost Friesland: www.eropuitinfriesland.nl
- Zuidoost Friesland: www.zuidoostfriesland.nl
- Zuidwest Friesland: www.waterlandvanfriesland.nl
- Friesland Wonderland: www.frieslandwonderland.nl/attracties

Foto's: Stichting Alde Fryske Tsjerken/Jan de Boer en Hans de Jong.
Kaart: Provincie Fryslân/Landschapsbeheer Friesland.

StudioHaaima.nl

Refugio's - slapen in kerken langs pelgrimsroutes in Friesland

REFUGIO'S IN KERKEN

In 13 historische Friese kerken zijn overnachtingsmogelijkheden en bieden vrijwilligers eenvoudige slaapplekken tegen een bescheiden vergoeding. De meeste kerken zijn eigendom van de Stichting Alde Fryske Tsjerken. Vrijwilligers beheren de kerken, die allemaal langs of in de buurt van de Friese pelgrimsroutes liggen: het Jabikspaad, Sint-Odulphuspad, Bonifatius Kloosterpad, Claercamppad en LAW-routes van Wandelnet.

WELKE KERKEN DOEN MEE

Boksum, Britsum, Swichum, Zurich, Nijland, Blessum, Peins, Lippenhuizen, Jorwert, Terband, Foudgum, Sybrandahûs en Hiaure.

VOORZIENINGEN EN GEBRUIK

Een refugio biedt onderdak aan maximaal vier wandelaars of fietsers en is van april tot en met september toegankelijk. Er is water en een toilet; geen douche. Je kunt er niet koken. In een kerk zijn 4 veldbedden. Zorg dat je zelfvoorzienend bent en beschikt over een slaapzak. Soms is er horeca in de buurt of kunnen vrijwilligers van de kerk een ontbijt of warme

maaltijd aanbieden. Deelnemende kerken zijn herkenbaar aan het blauw-gele icoon van "Pelgrims voor pelgrims". De kosten bedragen € 15,- p.p.p.n. Aankomst ná 18.00 uur; vertrek vóór 10 uur. Je kunt het beste een dag tevoren even telefonisch overleggen met de contactpersoon van de kerk.

Je hoeft niet per se routes te lopen of te fietsen; je kunt ook een of meerdere nachten een refugio boeken, de omgeving verkennen door je eigen route of rondje te maken of delen van de verschillende Friese routes volgen.

VOORWAARDEN

Je kunt gebruik van een refugio maken als je in het bezit bent van:

- Een pelgrimspas van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob.
- Een routeboekje of stempelkaart van het Jabikspaad, Odulphuspad, Bonifatius Kloosterpad of het Claercamppad. LAW routeboekjes geven géén toegang tot refugio's.
- Of je bent donateur van de Stichting Alde Fryske Tsjerken.

KERKEN, KLOOSTERS EN PELGRIMSROUTES IN FRIESLAND

Kerken en kloosters hebben een belangrijk stempel gedrukt op het huidige Friese landschap. Van de 50 kloosters zijn weinig restanten bewaard gebleven. Maar in het landschap zijn nog zaken te herleiden tot vroegere kloosterordes. Oude kerken bepalen de 'skyline'. Nergens anders in Europa zijn zoveel laatmiddeleeuwse kerken als in Noord-Nederland. De Stichting Alde Fryske Tsjerken wil voorkomen dat ze verdwijnen en doet dat door in bijzondere gevallen kerken in eigendom over te nemen en zoekt naar nieuwe bestemmingen.

De huidige Friese routes willen mensen ervaringen meegeven die hun oorsprong vinden in de eeuwenoude pelgrimstraditie. Stilte, rust en bezinning; de weidse open, maar ook besloten Friese landschappen bieden dat tegen de achtergrond van de rijke geschiedenis.

De Friese cineast Anton Stoelwinder heeft een film gemaakt over pelgrimeren en de grote verscheidenheid van het Friese landschap. De film staat op YouTube, zoekterm: "santiago aan het wad pelgrimeren in friesland"

PELGRIMSROUTES

Het **Jabikspaad** met startpunt Sint-Jacobiparochie is al 20 jaar een noordelijke aanloop- en fietsroute naar Santiago de Compostela. Het pad sluit in Hasselt (Ov.) aan op de pelgrimswegen naar België.

Het **Claercamppad** loopt van Zoutkamp - via Dokkum - naar Sint-Jacobiparochie.

Het **Odulphuspad** is een 260 km lange wandelroute door Zuidwest-Friesland in het voetspoor van de heilige Sint Odulphus. In het gebied tussen Stavoren en Leeuwarden zijn 15 trajecten.

Het **Bonifatius Kloosterpad** loopt in 12 etappes van Dokkum naar Wolvega en kent 13 lokale rondwandelingen. Het is een verhalenroute, die geworteld is in de klooster/middeleeuwse geschiedenis van Friesland.

Wandelnet heeft meerdere lange afstandswandelpaden - LAW-routes - in Friesland.

WAT IS ER NOG MEER IN FRIESLAND

Het **Pelgrimscentrum in de Groate Kerk** te Sint-Jacobiparochie. Je kunt er terecht met vragen over pelgrimeren. Het is elke 2e en 4e zaterdag van de maand open van 11.00 tot 15.00 uur. www.santiago.nl

Tsjerkepad organiseert wandel- en fietsrondjes langs kerken en plaatsen waar kloosters stonden. 250 kerken zijn in de zomermaanden geopend op zaterdagmiddag. www.tsjerkepad.nl

Nijkleaster is een nieuw klooster in Jorwert, verbonden aan de plaatselijke protestantse gemeente en staat voor rust, bezinning en op adem komen. Iedere woensdagmorgen is er een Kleaster-ochtend met een wandeling. www.nijkleaster.frl

Bonifatiuskapel Dokkum
www.bonifatiuskapel.nl